

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 4/2013-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 13. marca 2013 predbežne prerokoval návrh Krajského súdu v Banskej Bystrici na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) a čl. 130 ods. 1 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky a § 18 ods. 1 písm. d) v spojení s § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov o súlade § 11c ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 398/2001 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, s čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a tiež s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a takto

r o z h o d o l :

Návrh Krajského súdu v Banskej Bystrici **z a m i e t a .**

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 24. februára 2012 doručený návrh (ďalej aj „návrh“) Krajského súdu v Banskej Bystrici, zastúpeného sudkyňou JUDr. E. Ž. (ďalej „navrhovateľ“ alebo „krajský súd“), na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) a čl. 130 ods. 1 písm. d) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a § 18 ods. 1 písm. d) v spojení s § 37 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o súlade § 11c ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 398/2001 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, s čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy, s čl. 12 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy a tiež s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Z návrhu, ako aj z priloženého súdneho spisu vyplýva, že navrhovateľ podal predmetný návrh v súvislosti s konaním vedeným na krajskom súde pod sp. zn. 51-24 K 71/96-Že vo veci konkurzného konania na majetok úpadcu L. s. r. o., L., o ktorom bolo konanie z dôvodu podania predmetného návrhu ústavnému súdu prerušené uznesením krajského súdu č. k. 51-24 K 71/96-Že z 3. novembra 2011.

Navrhovateľ v návrhu okrem iného uviedol:

«Odôvodnenie návrhu:

Vyhláška MS SR č. 398/2001 Z. z. zo dňa 04.10.2001, ktorou sa novelizovala, menila vyhláška MS SR č. 493/1991 Zb. v znení vyhlášok MS SR č. 358/1996 Z. z., č. 21/1998 Z. z. a č. 389/2001 Z. z., ako všeobecne záväzný právny predpis k zákonu o konkurze a vyrovnaní č. 328/1991 Zb., v ustanovení § 11c ods. 3) upravuje, že „v začatých konaniach, v ktorých k 8. októbru 2001 nebolo skončené prieskumné pojednávanie, sa na odmenu správcov a ich

zástupcov použijú § 6 až 9d. Preddavky na odmenu priznané podľa doterajších predpisov sa nevracajú, aj keď presahujú najvyššiu hodnotu odmeny podľa § 7 ods. 1. Právne účinky úkonov, ktoré nastali pred 8. októbrom 2001, zostávajú zachované.“

Podľa § 8 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní má správca konkurznej podstaty nárok na odmenu. Správca ako subjekt zúčastnený v konkurznom konaní, ktorý je nositeľom práv účastníka konania v prípade, že si uplatňuje odmenu a náhradu výdavkov, ak tieto neboli uspokojené pred vydaním rozvrhového uznesenia, vykonáva svoju funkciu s nárokom na odmenu podľa platnej právnej úpravy. Spôsob výpočtu odmeny správcu je ustanovený konkurznou vyhláškou, ako všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorým sa vykonávajú príslušné ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní.

Vyhláškou MS SR č. 358/1996 Z. z. v znení vyhlášky MS SR č. 21/1998 Z. z., bola odmena správcov konkurznej podstaty upravená v ustanovení § 7 ods. 1: „konkurzná odmena je 10 % zo sumy uvedenej v § 6 písm. a), najmenej však 50.000,-Sk.“

Vyhláškou č. 389/2001 Z. z. zo dňa 26. 9. 2001 MS SR určilo odmenu správcov konkurznej podstaty v redukovanej podobe s výpočtom upraveným v § 7 ods. 1 až 3. Zároveň však v ust. § 11c ods. 3 určilo, že „na odmenu správcov a ich zástupcov sa použijú ustanovenia doterajších predpisov, ak boli súdom ustanovení do funkcie pred nadobudnutím účinnosti tejto vyhlášky.“ Je zrejmé, že táto právna úprava rešpektovala zákaz retroaktívneho pôsobenia právnej normy.

Ďalšou novelizáciou, vyhláškou č. 398/2001 Z. z. zo dňa 04. 10. 2001 MS SR však už naopak, retroaktívne určilo odmenu v redukovanej podobe podľa úpravy odmeny určenej vo vyhláške č. 389/2001 Z. z. aj na konania, v ktorých nebolo skončené prieskumné pojednávanie k 08. 10. 2001, i keď v takomto konaní bol správca súdom ustanovený do funkcie pred nadobudnutím účinnosti vyhlášky.

Podľa čl. 1 Ústavy SR, Slovenská republika je zvrchovaný demokratický a právny štát. Neviaže sa na žiadnu ideológiu ani náboženstvo. Ústavný súd v rámci výkladu a aplikácie čl. 1 ods. 1 Ústavy SR okrem iného uviedol nasledovné:

„v ústavnom poriadku SR všeobecný zákaz spätného pôsobenia právnych predpisov alebo ich ustanovení možno odvodiť z čl. 1 Ústavy SR, podľa ktorého je Slovenská republika právnym štátom. K imanentným znakom právneho štátu neodmysliteľne patrí aj požiadavka (princíp) právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, súčasťou čoho je

i zákaz spätného (retroaktívneho) pôsobenia právnych predpisov, resp. ich ustanovení. V ústavnom poriadku Slovenskej republiky platí zásada podľa ktorej ten, kto konal, resp. postupoval na základe dôvery v platný a účinný právny predpis (jeho noriem), nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný spätným pôsobením právneho predpisu alebo niektorého jeho ustanovenia“ (nález Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 36/95). ...

Ústavný súd už vo veci sp. zn. PL. ÚS 15/98 (tiež napr. PL. ÚS 1/04, alebo PL. ÚS 8/04 atď.) uviedol, že s uplatňovaním princípu právnej istoty v právnom štáte sa spája požiadavka všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem, a vo veci sp. zn. PL. ÚS 52/99 (tiež PL. ÚS 49/03, PL. ÚS 1/04) uviedol, že medzi ústavné princípy vlastné právnemu štátu patrí aj zákaz svojvôle v činnosti štátnych orgánov, ako aj zásada primeranosti (proporcionality). Je potrebné uviesť, že uvedená úprava vyhl. č. 493/91 Zb. bola motivovaná snahou vedenia MS SR v danom čase maximálne znížiť a obmedziť príjmy správcov, avšak pri plnom zachovaní rozsahu a náročnosti ich práce, ba neskôr ich podstatnom rozšírení, čo je zrejmé aj z uloženia nových povinností pre správcov KP stanovených v novej úprave konkurzného práva, v zákone o konkurze a reštrukturalizácii č. 7/2005 Z. z.

Rovnako tak ústavný súd vo svojej judikatúre viackrát zdôraznil, že k princípu právnej istoty neodmysliteľne patrí aj ochrana legálne nadobudnutých práv (napr. I. ÚS 30/99). „S inštitútom právnej istoty v právnom štáte úzko súvisí požiadavka zachovania legálne nadobudnutých práv, vo všeobecnom vyjadrení to znamená, že nikomu nemožno odňať jeho riadnym spôsobom nadobudnuté práva na základe neskoršie vydaného právneho predpisu. Zo širšieho hľadiska túto požiadavku treba chápať tak, že je neprípustné odňať nadobudnuté práva, resp. ich obmedziť ex tunc, t. j. do minulosti, pred účinnosťou nového zákona.“

Ochrana legitímnych očakávaní má právnu oporu aj v čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k európskemu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V zmysle tohto pojem majetok, ktorého pokojné užívanie je Dohovorom chránené, má autonómny rozsah, ktorý nie je obmedzený na vlastníctvo hmotného majetku. Môže zahrňovať ako existujúci majetok, tak i majetkové hodnoty vrátane pohľadávok, na ktorých základe oprávnený subjekt môže tvrdiť, že na ich splnenie má prinajmenšom legitímne očakávanie. Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd má z pohľadu ochrany

práv z neho vyplývajúcich nesporne charakter medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná.

Súdnu ochranu legálne nadobudnutých práv - legitímneho očakávania v súvislosti so zákazom retroaktivity riešia aj súdy iných štátov európskych spoločenstiev, ako i Európsky súdny dvor, resp. Európsky súd pre ľudské práva. „Soudní ochrana legitimního očekávání na uspokojení hmotného zájmu stojí na stejné úrovni jako právo vlastnické. Nárok plyne již z takto dovozovaného práva, neboť legitimní očekávání založená zákonem požívají stejné ochrany, jako majetek sám“ (rozhodnutie Ústavného súdu ČR IV. ÚS 167/05). Je možné uviesť tiež nález Ústavného súdu ČR PL. ÚS 50/04 (publikovaný v Sbírcce nálezů pod č. 154/2006 Sb.) podľa ktorého Ústavný súd ČR „k principu legitimního očekávání v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva judikoval, že z ní zřetelné vystupuje pojetí ochrany legitimního očekávání jako majetkového nároku, který byl již individualizován individuálním právním aktem, anebo je individualizovatelný přímo na základe právní úpravy“. Ústavný súd Českej republiky taktiež riešil prípad podobný situácii s odmenou správcu, v ktorom (I. ÚS 47406, IV. ÚS 438/06) konštatoval na základe ústavnej sťažnosti pravú retroaktivitu s tým, že novú právnú úpravu nie je možné uplatniť tam, kde došlo k nadobudnutiu určitého právneho statusu a s ním spojených legitímnych očakávaní podľa úpravy predchádzajúcej, nakoľko v opačnom prípade by bolo porušené základné právo legitímne očakávať zmnoženie vlastného majetku plnením zo strany štátu.

Nepripustnosť spätnej účinnosti právnych pravidiel sa v komunitárnej judikatúre opiera o názor, že a priori porušuje právnú istotu jednotlivcov. Zásadná argumentácia Európskeho súdneho dvora o retroaktivite bola produkovaná v prípade Racke tak, že zásada právnej istoty všeobecne bráni tomu, aby počiatok časovej pôsobnosti aktu bol stanovený na deň predchádzajúci jeho vyhláseniu, pričom ESD judikoval možnosť prelomenia zákazu retroaktivity len vo výnimočných prípadoch, a to pokiaľ to vyžaduje všeobecný záujem a pokiaľ je náležité rešpektované legitímne očakávanie dotknutých osôb (Racke, 98/78, Recueil, s. 69, bod 20).

Obdobne Ústavný súd SR s odkazom na judikatúru Európskeho súdu na ľudské práva pripustil výnimky zo zákazu retroaktivity na základe verejného záujmu, podľa PL. ÚS 3/2000 „zákonodarca v občianskom práve môže výnimočne uplatniť retroaktívne ustanovenia na úpravu daných (existujúcich) právnych stavov. V právnom štáte však musí

preukázať závažné dôvody všeobecného záujmu..., ktoré si môžu vyžiadať alebo odôvodniť prelomenie zásady spätnej pôsobnosti...

Z uvedeného je zrejmé, že pri posudzovaní súladnosti retroaktívneho právneho predpisu s ústavným poriadkom Slovenskej republiky, je preto podstatné kritérium ochrany legitímnych očakávaní dotknutých subjektov (PL. ÚS 38/1999), ako i požiadavka, podľa ktorej prelomenie zákazu retroaktivity musí obstáť v teste verejného záujmu.

Je nesporné, že jedným z práv, ktoré vznikajú v rámci konkurzného konania, je aj právo správcu priamo na základe zákona získať odmenu za svoju činnosť, t.j. získať peňažné plnenie v určitej sume. Správca konkurznej podstaty pri jeho ustanovení do funkcie legálne nadobúda očakávanie, že po splnení povinností vyplývajúcich z jeho funkcie získa odmenu vo výške upravenej právnym predpisom platným a účinným v čase jeho menovania do funkcie.

Môžeme teda hovoriť o „teste ústavnosti“ predmetného ustanovenia vyhlášky. Je zrejmé, že retroaktívny výklad ust. §-u 11c ods. 3 Vyhlášky v znení platnom od 08. 10. 2001 nespĺňa kritérium všeobecného verejného záujmu, nakoľko len v danom prípade redukuje odmenu správcu konkurznej podstaty a zásadným spôsobom porušuje zásadu ochrany legitímnych očakávaní správcu konkurznej podstaty. ...

V záujme zákonnej rozhodovacej činnosti súdov, právnej istoty účastníkov konkurzného konania (veriteľov), správcov konkurzných podstát, je potrebné ustáliť právnu úpravu v súlade s princípmi právneho demokratického štátu a ústavou garantovaných práv. Bez rozhodnutia Ústavného súdu o nesúlade v tomto návrhu uvedeného ustanovenia vyhlášky, upravujúceho, resp. majúceho vplyv na spôsob výpočtu odmeny správcu konkurznej podstaty, nie je možné, aby všeobecný súd objektívne rozhodol o uplatnenom nároku na odmenu správcu konkurznej podstaty.»

Vzhľadom na uvedené navrhovateľ žiada, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Ustanovenie § 11c ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 398/2001 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ustanovenie § 11c ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 398/2001 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb. nie je v súlade s čl. 12 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Ustanovenie § 11c ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 398/2001 Z. z., ktorou sa mení vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb. nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu č. 1 k európskemu Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.“

II.

Podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) ústavy rozhoduje ústavný súd o súlade všeobecne záväzných právnych predpisov ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy s ústavou, ako aj s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

Plénu ústavného súdu bol predložený návrh sudcu spravodajcu na rozhodnutie vo veci samej.

Podľa čl. 131 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje v pléne vo veciach uvedených v... čl. 125 ods. 1 písm. a) a b)... Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

Podľa čl. 134 ods. 1 ústavy sa ústavný súd skladá z trinástich sudcov.

Podľa § 4 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavný súd spôsobilý v pléne konať a uznávať sa, ak je na rokovaní a rozhodovaní prítomných aspoň sedem sudcov.

Podľa § 4 ods. 3 zákona o ústavnom súde plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

V danom prípade na rokovaní a rozhodovaní pléna ústavného súdu boli prítomní dvanásť sudcovia. Za návrh alebo za protinávrh malo hlasovať minimálne 7 sudcov, ináč sa návrh zamietne.

Pretože pri hlasovaní o návrhu sudcu spravodajcu nebola dosiahnutá nadpolovičná väčšina hlasov všetkých sudcov, návrh bol podľa čl. 131 ods. 1 ústavy a § 4 ods. 3 zákona o ústavnom súde zamietnutý.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2013